

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Vår saksbehandler/tlf.
Trine Paus/47236759

Vår ref.
19/11150
Deres ref.
19/2551

Oslo,
23.09.2019

Høringssvar NOU 2019:12 Lærekraftig utvikling

Forskningsrådet har med stor interesse lest NOU 2019:12 *Lærekraftig utvikling – Livslang læring for omstilling og konkurranseevne*, og vil berømme utvalget, ledet av seniorforsker Simen Markussen, for en spennende og nytenkende utredning.

En av de viktigste oppgavene for norske myndigheter er å påse at Norge til enhver tid har den kompetansen som må til for å sikre innovasjon, konkurransekraft og verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Forskningsrådet ser kompetanse, forskning og innovasjon som verdiskapingstrillinger, og mener at utdanning er et viktig bindeledd mellom ulike deler av forsknings- og innovasjonssystemet og kunnskapsbehovene i arbeidslivet. Markussen-utvalget anerkjenner dette, og utredningen favner derfor bredt – i betydningen et stort og komplekst område med mange ulike aktører – med anbefaling om en rekke nye tiltak som skal gi økte incentiver til arbeidsrelevant læring gjennom hele livet. Forskningsrådets generelle vurdering er at bredden i de foreslåtte tiltakene er en styrke ved utredningen. Til sammen synliggjør de at det er behov for radikale endringer på systemnivå innenfor utdanning og opplæring i Norge (systeminnovasjon) og at økt offentlig innsats innenfor rammen av dagens modell for livslang læring ikke vil være tilstrekkelig til å sikre den nødvendige omstillingen. *Forskningsrådet støtter følgelig utvalgets hovedanbefaling om at Norge må gå fra et system der vi primært lærer først og jobber etterpå, til et system der vi lærer hele livet og jobber underveis.* Dette er også en naturlig konsekvens av at vi blir et stadig mer kunnskapsintensivt samfunn.

Under kommenterer Forskningsrådet nærmere på tre av utvalgets konkrete forslag. I Kunnskapsdepartementets høringsbrev er disse forslagene nummerert som tiltak 5, 6 og 12. Dette er forslag som enten berører Forskningsrådets virksomhet direkte eller grenser tett opp mot Forskningsrådets arbeid for forskningsbasert innovasjon i næringsliv og offentlig sektor.

Ad tiltak 5. Program for arbeidslivsdrevet kompetansebygging

Universitets- og høyskolesektoren (UH) er sentral kilde til forskningsbasert kunnskap i næringsliv og offentlig sektor, gjennom sitt tilbud av forskningsbasert utdanning på alle nivåer og gode forsknings-

miljøer. Meritteringssystemet i UH gir imidlertid få incentiver for samarbeid utover forskersamarbeid. Kulturforskjeller og strukturelle barrierer begrenser utveksling av ideer og kompetanse, og det er stort potensial for styrket samspill. Forskningsrådet støtter derfor utvalgets forslag om å opprette et nytt etterspørselsdrevet program, der 1) aktørene i arbeidslivet kan få støtte til å identifisere sine konkrete kompetansebehov, 2) arbeidslivsaktører sammen med tilbydere kan få støtte til å utvikle et nytt arbeidslivsrelevant utdannings- og opplæringstilbud, og 3) tilbyder i en tidsbegrenset periode kan få dekket hele kostnaden ved gjennomføring av det nye tilbudet. Utvalget foreslår at programmet skal prioritere små og mellomstore bedrifter (SMB), men ellers være uten begrensinger og føringer når det gjelder bransjer, tematikk, faglig innhold og utforming. Forskningsrådet støtter dette.

Mer forpliktende samarbeid gjennom et program som det utvalget foreslår, vil videreutvikle forsknings- og utdanningsinstitusjonenes rolle i innovasjonssystemet og bidra til økt kvalitet og relevans i forskning og utdanning. En innovasjonsrettet forsknings- og utdanningssektor er viktig for anvendelse og effekt av de offentlig finansierte forskningsinvesteringene. Mange UH-institusjoner har potensial til å bli mer sentrale aktører i nasjonal og regional omstilling. Dette forutsetter imidlertid at de både har relevant forskningskapasitet og utdannings- og opplæringstilbud for konkurranseutsatte virksomheter og næringsmiljøer, slik at disse raskere kan tilpasse seg nye muligheter, behov, forventninger, markeder og forretningsmodeller innenfor en stadig mer globalisert verden preget av teknologiutvikling, store samfunnsutfordringer og FNs bærekraftsmål. Spisset produksjon, kunnskap og kompetanse blir stadig mer avgjørende for vår evne til å konkurrere. Utdannings- og opplæringstilbudene som utvikles og tilbys av UH gjennom dette programmet, må følgelig være forskningsbaserte. Forskningsrådet mener også at programmet, som på sikt er anbefalt å være i størrelsesorden 700-800 mill. kroner, bør ha en integrert forskningsmodul, slik at bl.a. læring kan dokumenteres og bestep praksis utvikles.

Ad tiltak 6. Egen satsing på kompetanse for innovasjonsprosjekter

Utvalget viser til viktigheten av å stimulere til vekselvirkningen mellom innovasjon og kompetanse, og foreslår å etablere et innovasjonsdrevet kompetanseutviklingsprogram knyttet til Forskningsrådets innovasjonsprosjekter. Forskningsrådet er helt enig i at det er behov for et nytt virkemiddel som lett kan hektes på innovasjonsprosjekter i næringslivet (IP-N), og mener at styrken ved innovasjonsdrevet kompetanseprosjekt (IKP) bl.a. er at det vil

- bygge bro mellom forskningsbasert innovasjon og den kompetansen som er nødvendig for at bedriftene skal kunne realisere innovasjonen.
- styrke bedriftenes evne til å etterspørre nye kompetansetilbud. Ved å knytte kompetanseutvikling til konkrete innovasjonsprosjekter, blir kompetansebehovene tydeligere og det blir enklere for utdanningsinstitusjonene å bidra målrettet til å bygge store kunnskapsnettverk basert på fremvoksende bedrifters og næringers behov.
- styrke nyskapingen i utdanningssektoren. Innovasjonsprosjektene er spydspisser i utviklingen av nye løsninger og ny næringsvirksomhet, og IKP vil derfor gi utdanningsinstitusjonene tidlig-faseinnsikt i hvilke kompetansebehov næringslivet vil etterspørre mer av i årene som kommer.

Forskningsrådet mener IKP-forslaget er en "lavthengende frukt", som Forskningsrådet allerede i 2020 kan pilotere dersom regjeringen avsetter midler til dette. Forskningsrådet mener at IKP på sikt også vil kunne egne seg for innovasjonsprosjekter i offentlig sektor (IP-O).

Ad tiltak 12. Program for fleksibel læring

Livslang læring handler i stor grad om innovasjonskraft, som er en forutsetning for at enkeltpersoner, næringsliv, offentlig sektor, sivilsamfunn, politiske myndigheter og stater skal klare å følge med i og

bidra til den raske utviklingen. Men livslang læring i seg selv krever også innovasjon, både i arbeidsmetoder og verktøy for læring. Forskningsrådet støtter derfor utvalgets forslag om et nytt program som skal støtte prosjekter som 1) tar i bruk ny teknologi og digitale løsninger for å utvikle nye modeller for distribusjon og leveranse av opplæring og utdanning, 2) bruker ny teknologi i metodisk og pedagogisk utviklingsarbeid, og/eller 3) digitaliserer eksisterende utdannings- og opplæringstilbud.

I lys av at vi må bevege oss mot en kompetansemodell der vi lærer hele livet og jobber underveis, mener Forskningsrådet at det er særlig viktig å stimulere til prosjekter som kan lede til radikalt nye løsninger og nye, arbeidsrelevante tilbud. Prosjektypene som utvalget foreslår at tilbydere kan få støtte til, bør derfor være forskningsbaserte og svare på reelle kompetansebehov som arbeidslivet har. Tett interaksjon med forskningen på feltet og med relevant arbeidsliv bør følgelig være en forutsetning. Og som utvalget understreker: Fremtidige digitale utdanning- og opplæringstilbud må være fleksible mht. tid og sted, slik at de enkelt kan tilpasses den enkelte arbeidstaker/arbeidsplass uavhengig av sektor/næring og lokalisering.

Med vennlig hilsen

Norges forskningsråd

John-Arne Røttingen
Administrerende direktør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer